

5. Smoking among university students: Is education important? / Chkhaidze Ivane, Maglakelidze Nino, Maglakelidze Tamaz, Paata Gvetadze, Tamaz Lobzhanidze // Аллергология и иммунология. – 2012. – Т. 13, № 3. – С. 233–235.
6. The world health report 2012: a safer future: global public health security in the 21st century. – Geneva : WHO, 2013. – 72 p.

ЕКОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ФІЗИЧНОГО ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ

Мироненко С. Г., Міщенко Є. О.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Одним з пріоритетних екологічних чинників, що впливає на стан здоров'я населення, є якість повітря. Забруднення повітря негативно відбивається на здоров'ї людини. Оцінюючи розміри шкоди для здоров'я, необхідно брати до уваги, що хімічне забруднення атмосферного повітря, по-перше, знижує адаптаційні можливості організму і, як наслідок, стійкість до негативних чинників іншої етіології, по-друге, підвищує рівень захворюваності, насамперед органів дихальної системи, і, по-третє, негативно впливає на рівень смертності населення [1; 6].

За даними ВООЗ щороку 7 млн. людей помирає від забрудненого атмосферного повітря [2]. Якщо докладніше розглянути, як забруднене повітря впливає на організм, можна зазначити наступне. Дослідники з Університету Південної Каліфорнії дійшли висновку, що перевищення вмісту в повітрі шкідливих домішок подвоює ризик виникнення у людини деменції. Вчені з Університету Торонто провели додаткові дослідження і з'ясували, що люди, які проживають на відстані не менше 50 метрів від проїжджої частини, на 12% частіше хворіють на деменцію, ніж ті, хто живе далеко від доріг. ЮНІСЕФ заявляє, що вдихання забрудненого повітря здатне пошкодити тканину мозку і негативно відбитися на когнітивному розвитку. Дитячий фонд ООН стверджує, що наслідки руйнівного впливу довкілля впливатимуть на людину протягом всього його життя [2].

Забруднене повітря також перешкоджає повноцінному диханню. У людей із захворюваннями дихальних шляхів, такими як астма, імунна система вже і так відчуває навантаження. В результаті цього проблеми з диханням загострюються. Забруднюючі речовини негативно впливають і на серце. Німецькі фахівці з'ясували, що є зв'язок між різким підвищенням концентрації оксидів азоту в атмосфері й ризиком виникнення інфарктів та інших патологій. Вчені переконані, що в дні з найбільш низькою якістю повітря виникнення проблем з серцем значно зростає. Ультрадисперсні частинки, що містяться в брудному повітрі,

легко потрапляють в організм людини. Вони здатні викликати підвищене утворення тромбоцитів, що стає причиною виникнення бляшок у кровоносних судинах. Вдихання забрудненого повітря підсилює коливання артеріального тиску протягом дня [2-5]. Вчені з Університету Дуйсбург-Ессен в Німеччині розібрались, як діє проживання людини в екологічно неблагополучних місцях на здоров'я судин. Науковці масово дослідили п'ять тисяч осіб з метою вивчення серцево-судинних хвороб. Було виявлено, що навіть якщо брати до уваги всі фактори, які впливають на артеріальний тиск, такі як вік, стать, паління й зайва вага, то виявляється, що підвищений тиск більш характерний для людей, що живуть у забруднених регіонах. Тенденція більш помітна у жінок, ніж у чоловіків [2].

Шкідливі речовини в складі повітря часто є причиною патологій у майбутньої дитини. Особливо шкідливо ці речовини впливають на плід в перші два триместри вагітності, коли відбуваються основні процеси його розвитку.

Метою дослідження є визначення якості атмосферного повітря в місті Полтава за 2019 рік.

Виклад основного матеріалу. Систематичні спостереження за рівнем забруднення атмосферного повітря у м. Полтаві проводяться Лабораторією спостережень за забрудненням атмосферного повітря Полтавського центру з гідрометеорології за стандартною повною програмою щоденно (4 рази на добу) на 4-х стаціонарних постах. Лабораторія відбирає та аналізує за рік більше 20 тис. проб повітря по 10 основним інгредієнтам. Крім того, відбираються проби по 8 важких металах та бенз(а)пірену. Дані узагальнюються, аналізуються, зазначаються позитивні та негативні тенденції.

За даними спостережень за 2019 рік встановлено, як і в попередні роки, загальне фонове забруднення здебільшого обумовлено наявністю в атмосферному повітрі таких шкідливих речовин: формальдегіду, пилу, діоксиду азоту, оксиду вуглецю, оксиду азоту (Екологічний бюлетень стану забруднення атмосферного повітря в Полтаві за 2019 рік).

Як свідчать підрахунки, із 10 інгредієнтів, що визначаються, лише вміст формальдегіду та пилу перевищують середньодобові значення гранично допустимих концентрацій.

Вміст в атмосферному повітрі 8 елементів важких металів, зокрема: кадмію, заліза, марганцю, міді, нікелю, свинцю, хрому та цинку, за даними лабораторії моніторингу важких металів Центральної геофізичної обсерваторії Гідрометцентру (м. Київ), нижче гранично допустимих вимог.

Як і в попередні роки, продовжує простежуватись закономірність сезонних змін середньомісячних концентрацій забруднювальних речовин. Саме в холодний період зростає забрудненість діоксидом сірки та розчинними сульфатами, що пов'язано з більшими викидами продуктів згорання палива.

Оцінка стану забруднення атмосферного повітря на території Полтави в контрольованих точках свідчить, що підвищений рівень забруднення атмосферного повітря характерний для Супрунівського промвузла, а також в зоні впливу заводу «Полтавський алмазний інструмент» і «Елемент б» і районів, які прилягають до площі Зигіна та вулиць з інтенсивним рухом автотранспорту. Зокрема, Зінківська, М. Бірюзова, Пушкіна, Шевченка, Соборності, Європейська, Кагамлика, Алмазна. Найнижчий рівень відмічається в зоні, що прилягає до міського парку відпочинку «Перемога». Основним

джерелом забруднення атмосферного повітря у м. Полтава є автотранспорт.

За даними Відділу інформації Центральної Геофізичної обсерваторії Українського Гідрометцентру за 2019 рік встановлені наступні рівні індексів забруднення атмосферного повітря (ІЗА) по Україні (таблиця 1).

Таблиця 1 – Рівні ІЗА по Україні

Показники ІЗА	Інтерпретація показників ІЗА
1,2 – 4,9	низький
5,6 – 6,6	підвищений
7,1 – 13,7	високий
14,3 – 17,9	дуже високий

Згідно зазначеної шкали, кожне місто України має відповідну категорію. І, хоча, за підрахунками, загальний ІЗА в Полтаві становив 5,6, що значно нижчий за середній по Україні (8,2), все ж, нажаль, згідно даних, наведених в таблиці 1, м. Полтава увійшла до категорії міст з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря.

Висновки:

1. За даними спостережень, м. Полтава входить до категорії міст України з підвищеним рівнем забруднення атмосферного повітря. Це, безумовно, негативно відбивається на здоров'ї населення.

2. Основним джерелом забруднення повітря в нашому місті є автотранспорт.

3. Для оптимізації екологічної ситуації й зменшення негативного впливу забрудненого повітря на жителів міста добре було б зменшити кількість діючого автотранспорту. Місто досить маленьке й для багатьох громадян досить прийнятним було б пересування пішки або з допомогою велосипедів (при створенні безпечних умов, наприклад, велодоріжок).

4. Найчистішим місцем Полтави є територія парку «Перемога». Саме її доцільно використовувати в якості зони відпочинку та для занять спортом.

Список використаних джерел:

1. Здоровье-2020: основы политики и стратегия Европейского регионального бюро Всемирной организации здравоохранения // Главный врач. – 2012. – № 9. – С. 78–98.
2. Офіційний сайт ТСН (наука): https://tsn.ua/nauka_it/yak-na-organizm-lyudini-vplivaye-zabrudnene-povitrya-1161195.html
3. Игнатъев В.А. Факторы здорового образа жизни / В. А. Игнатъев // Справочник фельдшера и акушерки. – 2010. – № 3. – С. 60–63.
4. Охорона здоров'я в Україні: проблеми та перспективи / [за заг. ред. В. М. Пономаренка]. – Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 309 с.

5. Панорама охорони здоров'я населення України / [за заг. ред. А. В. Підаєва, О. Ф. Возіанова, В. Ф. Москаленка]. – Київ: Здоров'я, 2003. – 305 с.
6. Хорошее здоровье прибавляет жизни к годам (Глобальное резюме для Всемирного дня здоровья 2012 г.) // Главный врач. – 2012. – № 7. – С. 72–85.

СВІТ ЗАПАХІВ І САМОПОЧУТТЯ ШКОЛЯРІВ

Пивовар Н. М., Хілінська Т. В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Постановка проблеми. Створення здоров'язберігального освітнього середовища повинно стати пріоритетним напрямком діяльності освітніх менеджерів, бо формування сприятливого середовища школяра виступає умовою його психічного та фізичного здоров'я.

Мета дослідження – показати світ запахів – як своєрідний світ, який може заспокоїти, приспати, пробудити, підбадьорити, морально подавити, викликати крайнє роздратування та, як через цей світ здійснювати позитивний вплив на учня.

Виклад основного матеріалу. Близько 90% інформації про навколишній світ людина отримує отримуємо через очі, 8% – через вуха та лише 2% – через ніс.

У наших школах, як правило, не надають значення світу запахів. Наприклад, у типовому проєкті триповерхової школи на 1176 посадочних місць вхід до їдальні знаходиться за десять метрів від входу в санвузли. Якщо врахувати, що санітарна обробка шкільних туалетів задовільна і бажає значного покращення, а в їдальнях частенько не функціонує вентиляція, легко уявити какофонію запахів.

У осінньо-зимовий період з метою економії тепла у старих шкільних приміщеннях адміністрація, як правило, наказує учителям і учням обклеїти вікна і «законопатити» навіть кватирки. Єдиним вентиляційним каналом для навчальних кабінетів залишається дверний отвір. Зима часто носить характер відлиги, і у такі дні в класах нічим дихати.

Ситуація ускладнюється багатозмінністю занять. У навчальних приміщеннях скупчується застійне повітря, з'являється специфічний стійкий запах, м'яко кажучи «спортивного залу». У таких умовах абсурдно говорити не лише про естетизацію освітнього середовища, але і про якість навчання у цілому.

Завдяки тому, що запах (на відміну від відео- чи аудіосигналів) проникає до головного мозку безпосередньо, минаючи аналітичні пороги свідомості, ці 2% є дуже й дуже впливовими.